

A maradandóság szinonimája

Rényi Krisztina kiállítása

■ Forrás Galéria, 2011. X. 25-XI. 16.

Az emberiség történetében még soha nem játszott ekkora szerepet a blöff, mint napjainkban. Blöfföl az új pártot alkotó politikus, a tényleges vagyónánál tízszer több kölcsönt kibocsátó bank. Hasal a meccset elcsaló futballbíró, és még némelyik szülő is ebbe a bűnbe esik, amikor pöttöm kölyke kritikus kérdésekkel molesztálja, mire hamis választ ad.

Hát miért csak a kortárs művészek, művészetek volnának mentesek a blöfftől? – kérdelem én, amikor az agy-

nak és a kéznek, vagyis a gondolkodásnak és a tapasztalásnak

Rényi Krisztina:
Aranymadár
olaj, vászonpapír
30x40 cm

egyidejű szerepe kérdőjeleződik meg mind gyakrabban. Az sem ritka, hogy a nevezetes három dimenzió mellől – hosszúság, szélesség, magasság – kilopják a negyediket, az időt. Azt az időt, ami a technikai korrektség eszközeivel képes a mondanivaló érthető kifejtésére. Szűkül is a tartalom élettere a művekben, és egyre gyakrabban jelentéktelenedig el maga a jelentés.

Nehezen cáfolható, hogy a képzőművészet is bővelkedik divatos celebekben, akiknek az absztrahálás egyébként fantasztikus lehetőséget, módot nyújt annak elhíttetésére, hogy esetleg volt mit egyszerűsíteni. Tapasz-

talatom szerint a semmi feltupírozása mindig akkor esedékes, amikor el kell feledni a valami hiányát.

E rövid kis filozofálgatás után szükséges leszögezni, hogy e jelenségnek semmi köze sincs sem a valódi, öszszegző célú absztrakcióhoz, sem az igazi korszerűséghez, modernséghez, hiszen a maradandóság sohasem táplálkozott a tartalom hiányának kenyeréből. A maradandóság ugyanis az öröknek a szinonimája, és innentől a dolog már nem gyerekjáték. A lényegesnek, a jónak, vagyis a hosszú életre szántnak szellemi kalóriája van, életre szóló táplálék, és erkölcsi gramm súlyára és

Rényi Krisztina:
Ráharapás a gömbre
vegyes technika,
79x103 cm

hordozóanyagaira is az a jellemző, hogy a mesterségek tökéletes megtanulásából és a belőle elsajátított tudásból öröklődnek össze tápláló keverékei. Így a méreteik, formáik, arányaik, színeik, valójuk a legparányibb részletekig bezárólag. Régi igazság: az egész titka a részletekben van. Azoknak a részleteknek a garadában, melyeknek semmi értelme sincs, ha nem az egész bűvöletében születtek. Az autóra és háromezer alkatrészére is érvényes ez, vagy éppen az értelmező kézisztár harmincöt ezer címszavára. Hát miért éppen a képre ne vonatkozna ez?

Rényi Krisztina munkái eddig sem voltak ismeretlenek előttem. Látásuktól – előbbi rémképeim féltetéve – bevallom, meg is vizsgáltam kissé. Mint megátalkodott iparművésznek, aki nagyon hisz és bízik is az anyag, a technika, a használati cél és a szellemi mondanivaló örök négyesének közös érvényesülésében, lelketem meg is szánta valamiféle megnyugvás. Az a látható valóság, hogy vannak, akik nemcsak szeretnének, hanem tudnak is rajzolni, képesek belefészkelődni mások fontos gondolatmenetébe, íróba, költőbe, mesemondóba. Ők azok,

akik az érthető közlésekre való felkentséget küldetesként kezelik, s például kimunkált szerepet szánnak a színeknek, s nem önmagukért csillogtatják őket, hogy csak egy jellemző sajátosságot említsék a sok közül.

Tudjuk, hogy ebben élünk, hogy a választott téma olyan, mint a szabad szerelem. A kapott feladat viszont a házassághoz hasonlít inkább, ahol a hűség momentuma nő mindenek fölé. Mert a vágyakat is le kell győznie. Aki az illusztrálás majdnem aszkézisára vállalkozik, annak a munkájában az önfegyelmével pallérozott tehetség koncentrációjára van szükség, az egyéni ambíciók kordában tartására, az alkalmazott grafika csendjére, s nyilvánvalóan ezért ilyen finomak és diszkrétnek Rényi Krisztina képei. Némelyikük gyerekkorunkat idézi, mások az indiai miniatúrák hangulatát árasztják, vagy éppen a felkelő nap országának Hokusaijára felelnek rá, mielőtt még könyvremek lapjai közé zárnánk be őket.

Mi is a sajátosság ezek után a képein? Az, hogy bár mindegyik természetes és materiális, mozdulatlansága nem képes kilépni az idő pillanatszerűségéből. Hiszen konkrét történetek rögzülnek benne végleges képekké, a

jelenetekből mégis kiolvasható az, ami előtte volt, s az is, ami utána következhet. Mert a jó mű egyik sajátossága az, hogy egy képben is képes három idősík együttes megjelenítésére anélkül, hogy képregényigényűvé válna. A művészet-történeti analógiák sokasága rá a bizonyíték. Például a reneszánsz idők jelentős alkotásaiból évszázadok története olvasható ki egyetlen tekintettel.

Ez persze azoknál az alkotóknál lehetséges, akiknél az agyban ott szunnyad az az egész, amiről már volt szó. Ők képesek a kívánt részletekben is egyszerre a vissza- és előretekintésre. Mégpedig magára a célra mint az információ értelmére, egyben gyönyörűségére, az ábrázolt történet fontosságára, személyes élménnyé való transzponálására.

Egy neves fizikus egyszer azt mondta: a tudomány azt fedezi fel fokozatosan, ami a mindenségben létező. A művészet pedig a műben a sohasem voltat szüli meg. Ebből az következik, hogy ettől az igazságtól válik felejtethetlenné és ebben a szellemi végtelenségfogalomban találkozik a kétféle világ, a tudomány és a művészet.

Reménykedem, hogy talán érthető volt, amit itt kifejtettem. Mondani-valómat Rényi Krisztina képei indukálták. Az ő képességei, még a kompozíciókban is megnyilvánuló példás egyszerűsége, nagy türelemmel sűrített gondolat gazdagsága. Ritka gesztusvilág ez, ami a munka iránti alázat következménye. Ő vissza tudta adni azoknak a hitét a munkában, akiket a blöffvilág minduntalan szeretne elfordítani a tartalmas művészetektől. A jó képtől, a szép képtől és az igaz képtől. Erősödjünk meg attól az igazságtól, hogy a korszerűség nem stiláris kérdés, a kép verbalitással nem helyettesíthető, és nem baj, ha a munka öröme a visszamosolyog ránk a műről.

A szöveg kiállítás megnyitón elhangzott beszéd szerkesztett változata.